

Maandag 3 juli 1916 – ochtendeditie

Knoeierijen met Hollandse levensmiddelen in België.

Aan het rondschrijven van de Nederlandse kamer van koophandel te Brussel ontlene wij het volgende:

Sedert geruime tijd worden hier te lande verschillende artikelen op de markt gebracht, waar uit de verpakkingen zou kunnen worden opgemaakt, dat die uit Nederland afkomstig zijn. Voorzien van klinkende Nederlandse opschriften en gebruiksaanwijzingen en de woorden "gegarandeerd zuiver", worden deze producten, welke grotendeels sterk vervalst zijn, als prima Nederlands fabricaat verkocht.

Het kopend publiek ziet zich bedrogen en klaagt zijn nood bij onze kamer.

De namen en adressen van de fabrikanten zijn niet op de verpakkingen vermeld en daarom rijst bij ons het vermoeden, dat de bewuste artikelen ook niet uit Nederland afkomstig zijn, en voor het merendeel ter plaatse worden vervaardigd, ofschoon ons, van bevoegde zijde, wordt verzekerd, dat enkele wel degelijk in Nederland worden gemaakt en in de handen zouden worden gebracht door zogenaamde oorlogsfirma's, dit wil zeggen door gelegenheidsfabrikanten, die zich gedurende de oorlog in Nederland zouden gevestigd hebben.

Daar deze artikelen in hoofdzaak bestaan uit producten, welke niet voor uitvoer uit Nederland zijn toegelaten, zoals verschillende zeepsoorten, puddingpoeders, geconserveerde levensmiddelen, enz. enz., verwondert het ons te meer deze zogenaamde Nederlandse artikelen thans hier te lande aan te treffen.

Begrijpelijkerwijze wordt de goede naam van onze nationale voortbrengselen door deze praktijken ten zeerste geschaad.

Ingezonden stuk – Vlaanderens oproep tot de onzijdige volkeren (Een antwoord op die der Nederlandse hoogleraren, enz.)

Door Nederlandse bladen van 6 juni jongstleden, werd ons, Vlamingen, bekend gemaakt dat een oproep, uitgaande van ruim honderd hooggeleerden, kunstenaars en andere bekende personen, aan de neutrale staten werd gericht om tegen de woorden van de Duitse rijkskanselier met betrekking tot België uitgesproken, in te gaan.

Daar dit in de eerste plaats ons aangaat en ons toekomstig lot betreft, wensden wij ook onze opvatting hieromtrent te laten kennen en hopen op een even zo welwillende en zakelijke overweging door de neutrale staten te mogen rekenen.

Het Nationaal Vlaams Verbond, buiten alle partijgeest gesticht en werkzaam, besloot, in zitting van 20 juni 1916, het volgende aan uw welwillende aandacht te onderwerpen.

In bedoelde oproep lezen wij ten eerste: “Het is de broederstaat van Nederland. De wegen van deze broeders zijn uiteengelopen, maar des te meer is het de plicht van Nederland, op te komen voor hem, die neerligt en zijn uiterste best te doen om het op te richten.”

In deze broederstraat zijn wij Vlamingen alleen hun broeders, daar wij een en dezelfde taal spreken en het Waals gedeelte van België die taal steeds verloochend en vervolgd heeft. De neerliggende in deze staat is dus het Vlaamse volk dat nu sedert 1830, toen het van de Noorderbroeders met Frans wapengeweld, een machtige vreemdeling, werd afgescheurd, onder Waalse verdrukking zucht, ten bewijze: de in Noord-Nederland algemeen bekende Vlaamse

Beweging, deze 86-jarige hopeloze strijd, zo verschrikkelijk, hoewel onbloedig, daar hij het hoogste goed betreft: de zelfstandigheid van een volk. Na de Belgische omwenteling van 1830, onder vreemde invloed uitgebroken, werd die verdrukking door de Franse staats- en legermacht, met Engelse toestemming in België bevestigd, door het uitroepen van de Franse taal als de enige officiële taal in regering, wetgeving, bestuur, leger, gerecht en onderwijs. De Vlamingen werden burgers van tweede klasse. “L’élément germanique doit disparaître en Belgique” (woorden van Charles Rogier, omwentelaar en minister na 1830). Dan nog geheel onlangs, ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling te Gent in 1913, de verklaring van de Franse minister David in volle Franse kamer, om een zware toelage te wettigen ten gunste van deze tentoonstelling: “La participation de la France à l’exposition de Gand apparaissait donc à nos voisins et amis de la Belgique comme autre chose qu’une manifestation commerciale ..., la participation française fut sollicitée parce que nous étions la sur un terrain où notre influence à l’extérieur est tout particulièrement mise en cause ... Nous avons décidé de créer la, toute une organisation de vulgarisation de la langue et de la pensée françaises ... La chambre connaît maintenant la pensée du gouvernement (Journal officiel de la République Française, 1912, blz. 3374).

Tegenover die Franse inmenging in de buitenlandse politiek van België, en welke de uitroeiing van het Vlaamse element alhier beoogde, bleven de Hollandse geleerden onverschillig en onbetuigd; des te meer bevreemdend schijnt dan ook hun huidig optreden, nu dat een andere mogelijkheid ons volk wil helpen heropbeuren.

Ten tweede: “dat het bloedig neergeslagen land na de oorlog geen zelfbeschikking wordt toegedacht en dat Duitsland zeggenschap zal hebben in vragen van Belgische binnenlandse politiek”.

Wij kunnen niets dergelijks vinden in de woorden van de Duitse rijkskanselier en zo hier toch bemoeiing is met Belgische binnenlandse politiek, zo moeten wij verklaren, dat de Noordnederlandse hooggeleerden die een oproep deden ten gunste der Finnen tegen Rusland zich aan hetzelfde euvel bezondigden, met dit bedroevend verschil echter, dat deze oproep niet tegen de verdruckers, maar tegen de verdrukten, tegen de verlossing van het eigen broedervolk gericht is. Die woorden nu luiden: "Ook hier is van de vroegere toestand geen sprake meer. Ook hier kan Duitsland de lang verdrukte Vlaamse volksstam niet aan de verfransing overleveren. Het moet hem een gezonde, brede, met zijn aanleg strokende ontwikkeling, met zijn Nederlandse taal en eigenaardigheid (dus ook die der Noordnederlandse broeders) tot grondslag, verzekeren".

In bedoelde woorden is er, naar wij zien, alleen sprake van de vroegere toestand en van de Vlaamse volksstam, die, verre van afhankelijkheid, volste ontwikkeling naar eigen innerlijk wezen wordt toegezegd en geen zelfbeschikking ontroofd die hij onder de Belgische regering nooit bezeten heeft.

Wij verwijzen hierbij naar de heilloze verwarring van woorden en begrippen, als land, staat, volk, rijk, die tot de meest verkeerde gevolgtrekkingen moet leiden. Wij als volk, dat sedert zesentachtig jaar lijdt, stellen vooral deze verwarring in het licht en bevestigen, dat volk en staat in België niet hetzelfde zijn, maar elkaar volkomen vreemd, ja vijandig zijn, aangezien hier vier en een half miljoen Vlamingen overheerst worden door een minderheid van drie miljoen Walen, sterk door de steun van het officiële Frankrijk.

Ten derde: "Bij het vernemen van deze plannen heeft een rilling door de neutrale kleine staten moeten gaan. Denk u in de toestand van België, gij neutralen die in het volle genot zijt van uw vrijheid en van

de zelfbepaling van uw lot. Besef wat het betekent overheerst te worden door een machtige vreemdeling strijdend in uw eigen land tegen uw eigen landskinderen en te hebben de zekerheid: als die vreemdeling niet weerstaan wordt, dan is onze zelfstandigheid verloren.

Tracht u daarin te denken, ook gij die verderaf woont, wie toch hetzelfde lot kan dreigen als het recht van de sterkste opnieuw gaat zegevieren in de wereld.”

Ja, bidden wij, denk u de toestand van het Vlaamse volk in, gij neutralen, dat door een machtige minderheid overheerst wordt in eigen land, terwijl tachtig ten honderd van zijn zonen edelmoedig mee hun bloed vergieten en dat de zekerheid heeft, als deze de zege helpen bevechten, dat hun zelfstandigheid verloren blijft, want, verklaarde herhaald die minderheid, “après la guerre on ne parlera plus du flamand – les flamands versent leur sang pour la civilisation latine, - la Belgique de demain sera latine, ou elle ne sera pas! (Jules Destrée, Maeterlinck, Colleye-Deweerd).

Tracht u daarin te denken, gij neutralen, wie toch hetzelfde lot kan bedreigen, indien het recht der inlandse verdrukkers, gesteund door het machtige Frankrijk, opnieuw in België moet zegevieren en in de wereld erkend moet worden!

Ook wij zeggen: Niemand weet met zekerheid, hoe deze wereldoorlog zal eindigen, maar dit mag voor de ganse wereld, Duitsland en zijn bondgenoten inbegrepen, blijken vast te staan, dat de beroving van de zelfstandigheid van welk volk ook, niet van welke staat ook, moet als een misdaad en als een bron van nieuwe oorlogen worden beschouwd.

Wij ontkennen dientengevolge aan deze minderheid, vertegenwoordigd door de Belgische regering te Havre, het recht en de bevoegdheid, om in naam van het Vlaamse volk te spreken of te onderhandelen, dat zelfregering en zelfbestuur eist, minder gelukkig in deze dan de Ieren, die reeds home rule bezitten en wijzen tenslotte op de verklaring van president Wilson: de Verenigde Staten van Amerika zullen niet gedogen, dat aan het bestaan der kleine volken geraakt wordt. Wij stellen ons gehele vertrouwen in deze woorden van president Wilson en beroepen ons op de verklaring der ententemogendheden onder aanvoering van Engeland, “dat zij deze wereldoorlog lieten uitbreken ter wille van de kleine naties” en verwachten, ja smeken, dat bij de vredesbesprekingen de roepstem, de noodkreet van het sedert zesentachtig jaar miskende, verdrukte en diep ongelukkige Vlaamse volk, niet alleen door de oorlogvoerende mogendheden, maar bovenal en met alle stelligheid door de onzijdige naties zal gehoord en verhoord worden.

Eerst dan zal een lichtstraal van hoop komen gloren in België's donkere hoek, Vlaanderen.

Brussel, 20 juni 1915

Het Nationaal Vlaams Verbond

Maandag 3 juli 1916 – avondeditie

Men meldt ons uit Vlissingen:

Aan de overkant van de Schelde was zondagavond op grote hoogte een tamelijk lange donkere streep zichtbaar. Binnen een kwartier

waren daar wel 50 keer met ongelijke tussenpozen telkens verschijnende en verdwijnende sterren bij zichtbaar, nu eens boven, dan weer beneden, nu links, dan recht.

In Vlaanderen.

Voor Ieper.

Berlijn, 25 juni.

Op een avond komen wij aan in een Frans stadje ten noorden van Rijsel, dicht aan de Belgische grens. Daar ligt de staf van een legerkorps, dat tegenover Ieper staat. Ofschoon deze troepen niet zo onbeweeglijk gebleven zijn, als de aan de kust gekluisterde matrozen, zijn zij toch, sedert het begin van de stellingoorlog, niet weg geweest uit deze buurt. Wij brengen de avond door bij de korpscommandant, en krijgen daar menige intieme bijzonderheid te horen van de strijd in dit gebied. Men kan waarlijk niet zeggen, dat de troepen gehecht geraakt zijn aan deze streek. Daarvoor zijn er te veel afschuwelijke herinneringen verbonden aan de strijd in de late herfst van 1914, en daarvoor eist dit gebied ook nu nog te grote offers van de troepen, die de twee tegenoverliggende fronten bezet houden. Nooit staat het artillerieduel er stil, en elk plekje van het terrein wordt steeds afgezocht door de buitensporig zware granaten, waarvan de Engelsman een kwistig gebruik maakt. Op vele plaatsen is het niet mogelijk in de natte bodem voldoende stellingen aan te leggen, en kunnen de troepen slechts in de nacht, gebogen achter halfhoge zandzakdekkingen, naar hun post sluipen.

Een overste uit de staf vertelt mij herinneringen uit het IJzergebied. Niet de strijd in november 1914 is zijn gruwelijkste herinnering, zo zegt hij, maar wat er in het voorjaar van 1915 op volgde. "Toen begon het water weg te zakken in een gedeelte van het overstroomde

gebied, en nu kwamen de lijken van mens en dier te voorschijn, die het de winder door verborgen had gehouden. Het is de afgrijselijkste taak geweest van de troepen, dit ontzaglijke slagveld op te ruimen.”

Ik zal de lezer de bijzonderheden besparen, die hij mij daarvan vertelde.

De volgende morgen om vijf uur gingen wij reeds op weg. Het was nog ternauwernood licht, omdat de Duitse zomerklok immers bijna twee uur vooruit is op de astronomische tijd in deze streek. Wij reden door grote fabriekssteden aan de Frans-Belgische grens waar hier en daar vliegerbommen en granaten van ver dragende kanonnen de sporen hadden achtergelaten van hun bezoek. Toch was het land goed bevolkt, tot zeer dicht achter het front. Het is een eigenaardig gezicht, in een nette, vreedzame, regelmatig bewoonde straat op de huizen te lezen waar gebetonneerde kelders zijn als dekking bij bombardement. Maar het leven gaat gewoon zijn gang, al staan de fabrieken ook stil; als wij van het front terugkomen is er veel vertier in de straten, waaraan natuurlijk de vele Duitse velduniformen een bijzonder karakter geven. De lieden schijnen nog te teren op hun oude welvaart, die aanzienlijk moet zijn geweest te oordelen naar het uiterlijk van huizen en steden. In Komen bezichtigden wij de grote stedelijke badinrichting met een zeer groot, overdekt bassin, en komen wij voorbij het aanzienlijke, in paviljoenstelsel aangelegde hospitaal. Dat zijn toch respectabele dingen in een betrekkelijk kleine stad.

Bij het bezoek van steden achter het front behoort steeds een bezichtiging van de etappe-inrichtingen, kazernes, slachterijen enz. Ik geloof, dat de lezer mij nu graag de beschrijving daarvan zal schenken. Ik wil hem echter niet een lijstje onthouden van het rantsoen van de Duitse krijgsman in deze buurt, dat wij op hebben gemaakt uit de boeken van de intendance. Het luidde voor een

bepaalde dag als volgt: brood 750 gram, meel 75 gram, vlees 300 gram, bonen 87 gram, verse groente 300 gram, aardappelen 200 gram, zout 25 gram, koffie 17 gram, cichorei 5 gram, thee 3 gram, suiker 35 gram, boter 55 gram, marmelade 30 gram, kaas 30 gram, 2 sigaren en 2 sigaretten. Men ziet, dat de voeding van de soldaat in dit gebied nog niet onder de schaarste lijdt. Deze portie was natuurlijk niet iedere dag op gelijke wijze samengesteld, groente en aardappelen, samen 1 kg konden in verschillende verhoudingen verdeeld zijn; voor het brood kon er worst of ham bij komen in ruil voor andere dingen; het boterrantsoen bedroeg een pond voor de hele week; hoeveelheid en voedingswaarde moeten echter iedere dag ongeveer hetzelfde blijven.

Met verbazing en bewondering zagen wij het zware rundvee en de vette, ronde varkens, die hier ter slachtbank werden gevoerd. Een etappeslachterij in de Pripjetmoerassen maakte een vrij wat minder overdadige indruk!

Ook de paarden hebben het hier veel beter dan in het verre oosten. De zware trekpaarden krijgen dagelijks 6,5 kg hard voeder, dat voor een zesde uit haver of gemengd voer, voor de helft uit maïs, en voor het overige derde uit zemelen of suikervoeder bestaat. De lichte paarden krijgen 3 ½ kg in dezelfde verdeling.

Deze winter moesten de paarden op de afschuwelijke "wegen" van het Narosjgebied vaak gevoerd worden met een mengsel, dat uit veel zaagsel en een weinig haver bestond. Waar zou men daar beter voeder vandaan hebben gehaald? Het verschil in uiterlijk was niet verbluffend meer, toen ik het onderscheid in dieet had leren kennen!

Wij hebben die dag ook nog anders gezien, dan statistieken en etappe-inrichtingen. Vanuit de eerste linie bij Wijtschate keken wij in de ruïnes van Ieper, waarboven hoog uitsteekt het droevig dor

geraamte van de toren van de kathedraal. Zelfs op die afstand bij wazige lucht kon men zien hoezeer het bouwwerk was gehavend. Door de gaten zag men hemel en wolken er achter, en zo grote wonden vertoonde het slanke gevaarte in het midden, dat het onbegrijpelijk was, hoe het niet instortte? Voor ons lagen, op een bruine heuvel, de ontzaglijke gapende, nu door de Duitsers bezette kraters van de mijnontploffing bij St.-Elooi, een van de afschuwelijkste episodën van het laatste jaar oorlog in deze buurt. De zware artillerie voerde hier het hoogste woord. Ik mat een verste kuil van een grote granaat, die meer dan 25 meter in omtrek was. De soldaten woonden in dit gebied in onderaardse holen in de lage heuvels, die aarddekkingen hadden van 7 meter diepte en meer. Ik bezocht gevechtswoningen voor regimentsstaven, die met tenminste drie meter beton waren gedekt. Ingericht waren zij met de weelderige gezelligheid, die men van deze verblijven reeds gewoon is, en geen commandant liet ons vertrekken, zonder ons versnaperingen te hebben aangeboden. Men leeft in dat opzicht nog zo kwaad niet aan het front.

Men leert hier het leven beoordelen naar de dikte der betonwanden. Twee meter heeft men op zijn minst nodig om rustig te slapen. Een batterijchef bewoonde een kleine hoeve, waar zijn stukken, vernuftig gedekt, stonden opgesteld. Hij liet ons zien hoe schuur na schuur, en in het huis, kamer na kamer, was ingeschoten. Overal hadden de granaten hem gezocht in zijn verblijf, zonder hem echter ooit persoonlijk aan te treffen. Hij had tenslotte zijn toevlucht onder de grond moeten zoeken, en voor zijn bovenaardse telefoonkamer naar de kant van de vijand een kleine aandikking van muren en dak gemaakt, met 1,8 meter gewapend beton. Dat heeft echter niet veel te betekenen, als 30 cm kaliber aangedonderd komt, van die suikerbroden, die hier nu haast alle gebouwen hadden opgeruimd. Zelfs als zo een ding, in de buurt neerkomend, niet ontploft,

wankelen toch de zware betonnen muren van zijn huisje, vertelde hij ons.

Dekking helpt hier niet veel, alleen maskering. Men toonde ons verschillende artilleriestellingen, die alle hun beveiliging hadden gezocht in vermomming en misleidende listen. Maar het mondingsvuur is verraderlijk, vooral in de nacht, en de vliegers weten gebruik te maken van de geringste aanwijzing. Vele kanonnen voerden dus een nomadenleven over beperkte afstand, in dit gebied.

Wij konden dit alles nu rustig bekijken, want tot ons geluk was de atmosfeer slecht voor de waarneming, die morgen. Wij konden per auto rijden op wegen, die anders overdag zelfs voor een man alleen verboden waren. Want de tegenpartij houdt goed de wacht, en hij vindt niemand een granaat onwaardig. Van scherp wacht houden kan men bij de Engelsman slechts spreken, als men koloniale troepen voor zich heeft. De Europese Britten moeten slechte waarnemers zijn als zij op post staan.